

**GINJAW KOMITI
WUNPAWNG MUNG DAN SHANGLAWT HPUNG**

**WUNPAWNG MUNG DAN SHANGLAWT HPUNG
GINJAW KOMITI TINGNYANG UP
WUNPAWNG MUNG DAN SHANGLAWT KONGSI NINGBAW
WUNPAWNG MUNG DAN SHANGLAWT HPYEN DAP DAP UP DAJU
DU DAJU JUM NBAN LA A
(61) NING HPRING WUNPAWNG MUNG DAN SHANGLAWT HPUNG
MASAT NINGHTOI MUNGGA**

Hkawp,

Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung, Hpung Shang Salang ni, Mungchying Mungshawa ni hte Wunpawng Mungdan Shanglawt magam gun ni yawng ngwi pyaw hkam kaja nga mu ga ngu shakram let, Ngai, Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung Ginjaw Komiti Tingnyang Up, Wunpawng Mungdan Shanglawt Kongsy Ningbaw, Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpyen Dap Dap Up Daju, Du Daju Jum Nban La kaw nna KIO Masat Ninghtoi Mungga hte shatsam dat nngai.

Dai ni gaw, Wunpawng Mungdan hte Mungdan masha ni Myen amy kaba **gumshem** ladat hte dip up chyinglau hkum ai prat kaw nna lawt lu n'htawm, awm dawm shanglawt ahkang aya hpring tsup ai Wunpawng Gumrawng Gumtasa Mungdan hpe gawgap la lu na matu, Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung (KIO) hpe hpaw ninghtan dat ai masat ninghtoi rai nga ai.

Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung gaw laknak lang rawt malan hpung re ai hte maren, Myen mung **gumshem** asuya ban hte ban hpe mungmasa hpyen man, gasat gala majan hpyen man ngu ai hpyen man lahkawng hpe kapyawn n'htawm, rawt malan ninghkap gasat shakut nga ai re.

Ndai zawn, rawt malan ai hkrunlam hta mungdan masha ni law law asak ap nawng lai wa saga ai. Mungchying mungshawa ni mung tai hpyen **gumshem** wa a lata e sat hkum, rim hkum, zingri zingrat hkum, hkyuk htawng hta sharen da hkum lai wa sai. Mare kahtawng law law wan nat jahten hkum, htenza mat nna, sutgan arung arai manu sawn n dang lu na daram tat sum jahten hkum, mya la hkum lai wa sai hpe anhte n mai malap ga ai.

Ndai zawn yak hkak jam jau lam ni amy myu hpe hkum hkra lai wa ai rai tim, Mungdan lawt lu na hpe myit makun da-ting nga ai KIO Hpung Shang Salang ni, mungdan masha ni hte KIO magam gun ni gaw lata n sharawt,

asum n jaw ai myit marai hte shakut shaja nga ai re majaw, KIO gaw dai ni ten du hkra, rawt malan magam bungli hpe ngang ngang kang kang hte woi awn nga lu ai re. Rawt malan hkrunlam ladaw laman asak ap nawng lai wa sai share shagan ni, yak hkak jam jau hkrum nga ai mungchying mungshawa ni, magam gun ni hte ya aten rawt malan bungli hta shanglawm gunhpai nga ai ni yawng hpe galoi mung hkungga jaw, manu shadan nga ai lam tsun shana dat nngai.

KIO gaw, (61) ning tup a rawt malan hkrunlam hta mungmasa laru, hpyen majan laru hte Mungkan a masa galai shai ai hkaleng kaba ni hpe hkrum katut lai wa ai rai tim, tinang Mungdan masha ni, KIO Hpung Shang Salang ni myit mada masat da ai mungmasa pandung hpe n yit n hprai ai sha, galaw ra ai magam bungli ninggam shagu hpe ladat jaw jaw shakut shaja gunhpai ai re majaw, KIO gaw Mungkan pinra ntsa e, sari sadang nga nga hte mungmasa bungli hpe woi awn shachyen shaja lu nga ai re.

Hkawp, mungchying mungshawa ni e, Myen Mungdan hpe uphkang ai asuya ban shagu gaw, Myen amyukaba lailen hte **gumshem** ladat hpe sunglang nna bum nga amyukaba ni hpe Colonialism lai masa hte shaning (70) ning jan dip up shamyit mat wa ai ni hkrai rai ma ai.

1948 ning, Myen mungdan shanglawt lu ai hte rau, **gumshem** HpSPL (၅၀၀၀၀) asuya gaw, munghpawm mungdan gaw de na matu myit hkrum ga sadi tawn, ta masat ka da ai Panglung ga sadi hpe nyet kau nna munghpawm gaw gap masing hpe jahten kau dat masai re. Dai ten na Wunpawng amyukaba ni ningbaw ningla mungmasa salang ni gaw Panglung ga sadi hpe hkrang shapraw na matu, Parliament rapdaw hta lang hte lang tang madun bawngban yu ai rai tim, masha jahpan law ai Myen amyukaba ni e ninghkap pat shingdang kau ya ai hte, **gumshem** HpSPL asuya kaw nna mung jahpoi asawng tsun jahpyak, ahpa atang tawn kau ya lai wa masai. HpSPL Party gaw Democracy ra lata poi hte asuya byin tai wa ai rai tim, mungdan asuya ahkang aya jum tek wa ai shaloi, **gumshem** masa hte mungdaw ni a ahkang aya yawng hpe lashoi jum tek lai wa masai re.

1958 ning kaw nna Myen Mung Hpyen Dap gaw hpyen **gumshem** asuya hkrang hte mungdan hpe uphkang hpang wa masai. Dai hpyen **gumshem** Nta Sin Asuya a ladaw hta bum nga amyukaba ni ginra madu mungchying mungshawa ni hpe ningmu hpyi san sagawn ai lam n nga ai sha, Mungdan jarit masat shagrin kau ai lam, mungdaw lamu ga rit masat ai lam ni hpe **gumshem** lai ladat hte maren galaw lai wa masai. Bum nga amyukaba ni a dat kasa ni mungmasa tang madun bawngban na Parliament rapdaw hpe mung dawm kau masai. 1960 ning hta ra lata poi dang ai UNu a ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ရဲ mung, Budha makam hpe Myen mungdan a makam masham nawku htung hku masat ndau nna, amyukaba lailen hpe hkrang shapraw lai wa sai.

Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung gaw, 1963 ning hta Gumlau Hpyen **Gumshem** Ne Win Asuya hte mungmasa manghkang hpe hparan kau lu na matu shakut yu ai rai tim, **gumshem** lai ladat lang nna laknak jahkrat n’htawm KIA hpe dawm kau na matu sha, dip gamyet tsun ai re majaw, mungmasa ku ntsa de bawngban hpawng n du lu sai.

1980 ning, October shata kaw nna 1981 ning, May shata du hkra majan shazim da n’htawm, KIO Ginjaw Komiti gaw mungmasa bawngban lu na matu shakut lai wa sai. Rai tim MSL(မေ့လေ့) **gumshem** asuya kaw nna KIO hpyi shawn ai mungmasa ahkaw ahkang ni hpe n hkap la lu ai majaw, mungmasa bawngban na mahkrun pat mat sai.

1994 ning, February shata (24) ya shani NWT (နဝတ) hpyen **gumshem** asuya hte gap hkat jahkring ta masat ka da n’htawm, mungmasa manghkang hpe hparan la na matu bai shakut yu sai. NWT hpyen **gumshem** asuya gaw “Anhte hpyen dap asuya gaw mungmasa bawngban na ahkang n lu ai, ra lata poi hte lung wa ai mungshawa asuya hte bawngban mu” ngu pat hkum n’htawm, KIA hpe jarit sin hpyen hpung de gale kau na matu shadut wa masai.

2010 ning hta ra lata poi dang nna, asuya tai wa ai Myen Hpyen Dap a mungmasa Party USDP asuya ten hta mung lang hte lang hkrum bawngban sai. Rai tim, amyu kaba lailen hte hpyen **gumshem** Policy shangang da ai U Thein Sein asuya hte bawngban ai hta rawt malan hpung ni tang shawn ka lajang da ai, ‘Mungdan ting majan shazim kau na masing’ hpe Myen Mung Hpyen Dap a mungmasa, hpyen masa ka-up la na masing hku nna gayin jai lang akyu jashawn kau ai re majaw, bawngban zuphpawng ginchyum chyat mat wa sai re. Bawngban zuphpawng ni hta mung hpyen **gumshem** masa hte maren, ntsa jawn dip kamyet tsun shaga ladat lang nna rawt malan hpung ni shada da myit ga garan, myit n hkrum wa hkra ladat amyu myu shaw chyinglau lai wa masai.

2015 ning, ra lata poi dang n’htawm asuya lit la ai, mungshawa malawng madi shadaw ai NLD asuya a lak htak hta mung, Democracy asuya rai sai majaw, mungmasa bawngban hpawng byin tai wa na hpe myit mada let shakut shaja lai wa saga ai. Tsa ban-21 Panglung Zuphpawng de (3) lang sa lawm nna, Panglung ga sadi hpe npawt tawn ai Federal munghpawm masa hpe bawngban tang madun sai. Rai tim, NLD asuya hku nna mung, rawt malan hpung ni tang shawn ai hpe ahkyak tawn bawngban ya lu ai lam n nga ai. Dai zuphpawng ni gaw, NLD asuya hte Myen Mung Hpyen Dap **gumshem** ni a aming jaw matsun ai mungga ni hpe sa madat la ai masa sha byin mat ai. NLD asuya gaw, rawt malan hpung ni hte madung tawn bawngban na malai, Myen Mung Hpyen Dap hte masa shingdaw, shingjawng htinghtawng ai hpe sha ahkyak tawn da ai hpe mu lu ai.

Myen amysha mungshawa ni mung, Tsa ban-21 Panglung Zuphpawng hpe, bum nga amysha ni ahkaw ahkang hpyi ai zuphpawng hku nna chye na da ma ai hte maren, shanhte Myen amysha hte hpa n seng ai hku hkam la lai wa masai. NLD asuya hte majan jahkring da lu na matu bawngban ginrat yu tim, NRPC a lamang yawng Myen Mung Hpyen Dap hpe sha ahkang aya jaw da ai re majaw, hpyen **gumshem** ladat lang ai NRPC dat kasa ni hte bawngban ai lam masan n sa ai.

MSL, NWT, NAHp hpyen **gumshem** asuya ladaw ni hta Myen amysha kaba lailen hpe masing nga nga, dan dan dawng dawng, n-gun dat hkrang shapraw galaw lai wa masai. Mungdaw shara shagu de lawu mung nga, Myen amysha ni hpe ma-ja htawt sit shara jahkrat n'htawm, masha jahpan hte ka-up kau ai ladat galaw ai majaw, buga madu ni lamu ga tat sum kau ai lam, laili laika hte htunghking htenza mat ai lam, tinang amysha ni tsun shaga ai ga (Mother language) gayau achyap mat ai lam, buga ginra madu ni sut hpaga bungli tat sum kau ra ai lam, mare buga uphkang masa hta Myen amysha ni hpe shara jaw kau ai lam hte, kaga manghkang law law byin pru wa sai re. Ndai lawnglam ni gaw bum nga amysha ni hpe masha jahpan law ai Myen amysha ni prat tup dip ka-up lu hkra galaw ai amysha kaba lailen hte mung maden lailen masing kata na ladat kau chyen mi rai nga ai.

Lahta na mabyin ni yawng a ntsa ginchyum dat mahtai shaw yu yang, lai wa sai ten na Myen mungdan a ahkang aya jum tek da ai asuya yawng gaw, Myen amysha kaba lailen hte **gumshem** lai masa hpe sha “Lapu du manat” jum manat da ai re majaw, mungdan kata e tara rap ra ngwi pyaw simsa wa na galoi mung n mai byin ai. Mungmasa manghkang hpe mungmasa ladat hte hparan masit shapri shanem na myit jasat n rawng ma ai. Gasat gala hpyen majan ladat hte jahkrit shama, shamyit dip ka-up kau na masing hpe sha, n-gun dat nga ma ai. Manghkang ni hpe tengman ai ladat hte hparan kau na n myit ai sha, masha jahpan n law ai amysha ni hpe matep shamat kau n'htawm, yawng gaw “Myen” ngu ai myit jasat jasa hkam la, yin la wa hkra **gumshem** asuya shagu n-gun dat galaw nga ai hpe mu lu ai.

2021 ning, February shata (1) ya shani Myen Mung Hpyen Dap kaw nna mungdan ahkang aya hpe kalang bai zing madu la kau ai hpang she, Myen amysha ni sha n-ga, Myen mungdan masha ni yawng gaw, hpyen **gumshem** lai len hte Party mungmasa **gumshem** lai ladat ni hpe ninghkap gasat hpang wa ma ai. Dip da hkrum ai bum nga amysha ni a jamjau hkrum nga ai lam ni hpe chye na ya wa sai sha n-ga, ‘Hpa majaw rawt malan ra ai?’ ngu ai ga san a lachyum hpe mung chye na hkap la ya wa masai re. Ndai zawn re ai sat lawat gaw, Shaning (70) ning jan **gumshem** asuya ni e dip da hkrum ai amysha ni yawng a matu, lawt lu wa na ginjang kaja, ahkaw ahkang kaba rai wa nga sai. Ndai zawn re ai nachying wa manu dan ai, kaja dik ai ginjang gaw lai sai ten ni hta mung garai n lu la yu ai re.

Ndai lang sha naw pru wa ai ginjang rai nga ai. Ndai kalang tat sum kau jang, du na ra ai ten ni hta bai lu la yak sana re hpe myit dum ra ai.

Hkawp, mungchying mungshawa ni hte KIO magam gun ni e, Ginjaw Komiti gaw **gumshem** lai masa hpe gasat shamyit na dawdan da ai kadai wuhpung wuhpawng hte rai tim, lata gindun hkri shawn sa wa na re. Myen mungdan shanglawt lu ai aten kaw nna ru jung ngang mat sai Myen amyu kaba lailen hte **gumshem** lai masa hpe ndai aten ladaw hta gasat shamyit kau lu ai lam n-nga ai rai yang, htawm e hpang e ninghkap gasat kau na grai yak wa na re hpe anhte yawng chye na da ra na re.

Myen mungdan ting shuk shanut nga ai ten, KIO hte Wunpawng amyu sha ni yawng gaw grai ahkyak ai magam lit hpe gunhpai ra wa nga sai re majaw, mungchying mungshawa yawng bungli hprai lit la shanglawm ai ladat ni hpe KIO Ginjaw Komiti masing jahkrat galaw nga sai.

Kaning re ai masa ni galai shai wa ai rai tim, KIO gaw ngang grin rawt jat galu kaba wa ra ai, KIA hpyen dap gaw n-gun ja greng grak nga ra ai, mungchying mungshawa ni gaw tinang a mungmasa pandung hpe n mai tat sum kau ai. Tinang amyu mungdan hte seng ai bungli lit hpe grau shangang la lu ra ai. Ndai Pran-wan Ladaw hta tinang hte seng ai magam bungli yi ngam hpe maden la lu ra ai. Dai ni na aten hta KIO gaw tengman ai maga tsap let **gumshem** lai masa hpe hkoi tsai mat hkra shakut shaja sa wa na re. Mungshawa ni mung ‘Teng man ai’ hte ‘N teng man ai’ lam hpe gwi gwi lata la ra ai. ‘N teng man’ ai maga tsap lawm ai ni gaw, **gumshem** lai masa hpe madi shadaw hkap la ai ni re ngu masat hkrum ra na re.

Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung gaw, Wunpawng Mungdan masha ni a myit hkrum kahkyin gumdin ai, mungshawa hpe lam woi ningshawng ai, mungshawa akyu ara hpe gunhpai makawp maga ai, mungshawa a gawng malai tai ai, rawt malan hpung re ai hte maren, KIO Hpung Shang Salang ni hte KIO magam gun ni yawng gaw ndai lit ni hpe awngdang hkra gunhpai na lit lu ai. Ya aten na Myen mungdan a masa yawng shuk shanut ginchyum chyat nga ai ladaw hta mungshawa ni hpe si mani ladat hte kahkyin gumdin woi awn na grai ahkyak ai. Mungshawa a shimlam hpe lit la ya ra ai. Mungshawa ni a ntsa lit kaba shagun, myit sharu shangun ai arawn alai ni hpe ja ja koi gam ra ai.

Dai re ai majaw, Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung Shang Salang ni hte KIO magam gun ni yawng gaw, mungchying mungshawa ni a man e kasi kamang kaja byin tai ra ai. **Gumshem** ai myit jasat arawn alai hpe tsep kawp galai shai kau ra ai. Tinggyeng akyu ara lu lawm lam hpe ladu shanang baw bang ai lam koi gam ra ai. Ndai zawn re ai magam gun ni hpe magam dap tsang hte tsang ahkyak la shading sharai ra ai. “Madu yup yang, aga si” n byin u ga, KIO Hpung Shang Salang ni hte KIO magam gun ni n sim n sa shakut shaja nga mu.

Ginchyum hku nna htet shana mayu ai. KIO magam gun ni yawng tinang hta ang ai magam lit hpe kang kang ka ka, magrau grang grang gunhpai mu. Mungshawa a tsaw ra myit hpe lu la hkra shakut nga mu. Magam gun ni hkan sa ra ai tara hpe tup hkra hkan sa nga mu. Hpyen wa a sumprat dawka ai ga ni hte, jahten sharun maw lanyet zai ladat ni hpe koi yen kau lu hkra sadi maja nga mu. KIO Hpung Shang Salang ni yawng KIO a gaw da ai tara hpe hkan sa shatup let, hpung shang salang ni gunhpai ra ai magam lit ni hpe shachyen shaja nga mu. Party Komiti tsang hte tsang a woi awn ai kata myit-su myit rawt htep lahti rai nga mu. Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung Ginjaw Komiti woi awn jasat jasa nga ai bungli ninggam shagu hta makam hkri dun ngang ngang hte madi shadaw nga mu. Mungchying Mungshawa ni yawng mung COVID-19 ana zinli hpe makawp maga koi yen lu hkra hkumhkang tara hte maren sadi sahka sa wa ga. Mungchying mungshawa ni, KIO Hpung Shang Salang ni, KIO magam gun ni yawng a ntsa hkum tsup ai shaman chyeju tut nawng hkam la lu mu ga ngu, Hpan Madu Karai Kasang kaw akyu hpyi ya let, (61) Ning Hpring Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung Masat Ninghtoi Mungga hpe hpungdim dat nngai.

Tingnyang Up
Ginjaw Komiti

Wunpawng Mungdan Shanglawt Hpung

2021 ning, October shata (25) ya.